

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมของชุมชนชาวเขา อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว ในพื้นที่หมู่บ้านรวมมิตร ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย อันประกอบด้วยการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ และการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ผู้นำชาวบ้านที่เป็นทางการ ผู้นำทางศาสนา ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป และกลุ่มแม่บ้าน

จากผลการวิจัย พบว่าการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมทั้งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต โดยการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการพัฒนาที่เข้ามาในชุมชนและเปิดชุมชนรับเอาวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไปจากชุมชนเข้ามา กลุ่มช่วงวัยที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือกลุ่มเยาวชนและวัยทำงาน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมสามารถแบ่งได้ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ มีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของความทันสมัยเข้าสู่วัฒนธรรมดั้งเดิม การแต่งกาย และการสร้างบ้านเรือน ล้วนแต่ได้รับกระแสของความเป็นสากล การพยายามหลีกเลี่ยงหนีความเป็นชนบทและการพยายามที่จะทำให้กลมกลืนกับวัฒนธรรมที่เรียกว่าเจริญแล้วได้ส่งผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและค่านิยม การบริโภควัตถุที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเร่งให้ชุมชนเกิดการบริโภคสูงขึ้น อีกทั้งการท่องเที่ยวยังเป็นสื่อกลางของการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่สำคัญและรวดเร็ว ซึ่งในชุมชนบ้านรวมมิตรการเปลี่ยนแปลงที่มองเห็นอย่างเด่นชัดคือการแต่งกายที่มีความเป็นสากล

มากขึ้นรวมถึงบ้านเรือนที่มีลักษณะมั่นคง เอกลักษณะทางชาติพันธุ์ได้จากหายไปจากชุมชน
ที่ละเล็กละน้อย

การเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ได้รับผลจากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงของคนในชุมชน การท่องเที่ยวทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปจากวัฒนธรรมดั้งเดิม คนในชุมชนมีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ทำให้ได้รับผลกระทบด้านการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเกี่ยวกับเงินตราและการบริโภค ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีการหารายได้ของชาวบ้าน ชุมชนละทิ้งวิถีการผลิตแบบเดิมเป็นการรับจ้างและให้บริการนักท่องเที่ยว แรงงานออกไปหางานทำภายนอกชุมชนมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้น ด้วยเพราะงานในชุมชนที่สามารถสร้างรายได้เป็นเม็ดเงินมีอยู่ไม่เพียงพอที่จะตอบสนองต่อความต้องการ การแลกเปลี่ยนแรงงานที่เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมในชุมชนถูกแทนที่ด้วยการว่าจ้างมากขึ้น ระบบของเงินตราได้เข้ามามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตมากขึ้น ทั้งที่เป็นการใช้เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและเป็นสื่อสำคัญในการซื้อขายแลกเปลี่ยนทั้งเครื่องอุปโภคบริโภค อีกทั้งการแพร่ระบาดของลัทธิการบริโภคนิยมส่งผลให้ความเป็นชุมชนถูกแทนที่ด้วยการลอกเลียนวิถีชีวิตและการบริโภคแบบอย่างนักท่องเที่ยวและสังคมภายนอก คนในชุมชนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนถือเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ได้รับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งการเคารพผู้อาวุโสที่ลดน้อยลง การวางตัวและปฏิบัติตัวต่อเพศตรงข้าม สำหรับธุรกิจการท่องเที่ยวในการพยายามที่จะสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ส่งผลต่อวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ประเพณีได้ถูกนำเสนอในรูปของสินค้าและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ระบบคุณค่าต่าง ๆ ได้ถูกลดทอนลง เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ เช่น พิธีการค้าหัวช้าง เรียกว่าสูญเสียรูปแบบที่แท้จริง การมีส่วนร่วมในการประกอบพิธีกรรมของคนในชุมชนลดน้อยลงไป

The objective of this research was to find out cultural changes, both material and non-material, of hill-tribe communities at Roummit village, Mae Yao sub-district, Muang district, Chiang Rai province which have been caused by tourism activities. The instruments used in this qualitative research were semi-structural questionnaires, non-participating observation, and related research document. The respondents were composed of authorized village leaders, religious leaders, villagers over 50 years old and housewives.

The results revealed that tourism has played an important role in both material and non-material cultural changes, through community development and adoption of foreign cultures by the communities. Youth and working people were most affected.

Material cultural changes can be found in dressing and buildings due to the communities' viewpoint of modernization and avoiding ways of life of country people. Such viewpoint has led the villagers to materialism and consumerism, and it can be said that tourism is a major factor leading to cultural changes in Ban Roummit village where people are dressed in a modern style and more modern buildings are built which then led to drastic elimination of their ethnic cultures.

Non-material cultural changes directly and indirectly caused by tourism are new ways of life and economy. The villagers' viewpoints on money and consumption have been changed. They stopped traditional production of goods but they earn their living by being hired and selling services to tourists. They tend to move out of the communities to sell their labor because they need more income. The old tradition of labor sharing in communities has become labor hiring due to money, which has become more accepted as a means of obtaining products. Consumerism has also led the villagers to behave like tourists or city people. There has been a decline in respecting older people and treating people of the opposite sex. Tourism has also affected traditions which are now deliberately presented to tourists as goods or services. Values of original cultures are reduced, for example, the elephant festival (Dum Haeu Chang) which has absolutely been changed due to less participation of people in the communities.